

Šiaulių miesto savivaldybės narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos 2011-2013 metų programos įgyvendinimo priemonių vykdymas 2013 metais

Šiaulių miesto savivaldybės narkotikų kontrolės komisija (toliau – Komisija) koordinuoja narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos, prekybos žmonėmis prevencijos ir kontrolės veiksmus savivaldybės teritorijoje. 2013 m. Komisija tęsė savo veiklą bei vykdė 2011 m. parengtą ir Šiaulių miesto savivaldybės tarybos 2011 m. gruodžio 22 d. sprendimu Nr. T-348 patvirtintą Šiaulių miesto savivaldybės narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos 2011-2013 m. programą (toliau – Programa). 2013 metais atsakingos savivaldybės institucijos ir įstaigos vykdė Programoje numatytas priemones ir siekė įgyvendinti išskeltus uždavinius.

Šiaulių miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuras

Šiaulių miesto visuomenės sveikatos biuras (toliau – Biuras) ypač daug dėmesio skyrė vaikų ir jaunimo asmenybės formavimui, prasmingo gyvenimo sampratos ugdymui, formuojant neigiamą požiūrį į psichoaktyviųjų medžiagų vartojimą, atsižvelgiant į tikslinių grupių asmenų amžių, kultūrą, tradicijas, kitus ypatumus. Šiai priemonei įgyvendinti Biuro Vaikų ir jaunimo sveikatos priežiūros skyriaus specialistai vykdė žalingų priklausomybių prevenciją bendrojo ugdymo mokyklų bendruomenėms visus 2013 metus. 1218 mokinių perskaityti 53 pranešimai, prarastos paskaitos, pamokos. 1346 mokiniams suorganizuota 61 diskusija. 3863 mokiniams, jų tėvams ir mokytojams prarasta 20 konkursų, viktorinų ir kitų viešų renginių. Per mokyklų TV pademonstruoti 7 video siužetai. Informacijos viešinimui parengta ir pateikta 15 straipsnių mokyklų internetinėse svetainėse. Visų mokyklų bendruomenėms parengti 33 stendiniai pranešimai. Organizuotas ir prarastas tarptautinis mokinių, mokytojų ir visuomenės sveikatos priežiūros specialistų konkursas „Sveikuolių sveikuoliai“ 5 amžiaus grupėms. Dalyvavo komandos iš 13 ikimokyklinio ugdymo įstaigų ir 13 bendrojo ugdymo mokyklų. Organizuotos 7 akcijos, skirtos Pasaulinei dienai be tabako pažymėti (gegužės 31 d.), kurių metu mokyklose mokiniai diskutavo apie žalingų įpročių pasekmes, vykdė įvairias kūrybines užduotis, žiūrėjo vaizdo filmus apie alkoholio ir narkotikų žalą „Tu pats gali pasirinkti“, dalyvavo akcijoje „Kieno plaučiai stipriausi“ (pūtė balionus ir nugalėtojai buvo apdovanoti Biuro įsteigtais prizais). Organizuota akcija „Laikykite gėlę rankoje vietoj cigaretės!“ Šiaulių miesto gyventojams. Biuro visuomenės sveikatos specialistai kartu su mokiniais-savanoriais iš Stasio Šalkauskio gimnazijos, "Saulėtekio" gimnazijos, Jovaro progimnazijos bei Dainų progimnazijos gėlytes-lipdukus dalino praeiviams Šiaulių miesto centriniame bulvare skatindami žmones nepradėti rūkyti, o rūkantiems – atsisakyti šio žalingo įpročio. Akcija vyko ir kitose Šiaulių miesto vietose. Žalingų priklausomybių tema išleista 2000 egz. atmintinių „Rūkymas - ne pasirinkimas, o spąstai“, 33 plakatai „Čia ne vieta rūkyti“, suorganizuotos akcijos „Nerūkyk – sveikatą tausyk!“, „Gimiau nerūkantis“, 7 paskaitos – diskusijos „Psichoaktyvios medžiagos. Tavo pasirinkimas“, „Rūkymas – ne pasirinkimas, o spąstai“, „Alkoholio žala žmogui“, „Psichoaktyvių medžiagų vartojimo rizika“ moksleiviams ir tėvams. Krepšinio turnyre „Kai mūsų širdys plaka išvien“, kuriame dalyvavo 58, augantys socialinės rizikos šeimose vaikai, jaunimas buvo skatinamas užsiimti pozityvia veikla, propaguoti sveiką gyvenimą, ugdyti neigiamą požiūrį į psichoaktyviųjų medžiagų vartojimą.

Formuojant neigiamą visuomenės požiūrį į neteisėtą narkotinių ir psichotropinių medžiagų bei kitų cheminių medžiagų ir preparatų vartojimą, parengta ir publikuota 1 publikacija interneto svetainėje www.sveikatos-biuras.lt bei paruoštas 1 informacinis stendas. Įgyvendinant psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos programas, organizuotas projektas „Gera sveikata – tvirtas pamatas ateičiai!“ bendrojo ugdymo mokyklose ir 562 įvairūs sveikatinimo renginiai žalingų priklausomybių temomis. Žalingų priklausomybių prevencijos klausimais specialistai konsultavo visus besikreipiančius asmenis: 1562 mokinius ir 130 tėvų bei mokytojų.

Bendruomenės sveikatos taryba kartu su Biuru, atsižvelgdami į atliktos viešos gyventojų nuomonės apklausos dėl rūkymo viešose vietose apribojimo rezultatus, siūlė Šiaulių miesto savivaldybės tarybai šiose viešose vietose uždrausti rūkyti: viešojo transporto keleivių įlaipinimo ir išlaipinimo stotelėse, Dainų pėsčiųjų tako atkarpoje nuo Tilžės iki Dainų gatvės, Vilniaus g. nuo turgaus iki Šiaulių viešbučio (pėsčiųjų atkarpoje), taksi stovėjimo aikštelėse, masinių renginių metu, kapinėse, viešose prekybos vietose, miesto parkuose ir skveruose. Šiaulių miesto savivaldybės taryba 2013 m. gegužės 30 d. pritarė šiam pasiūlymui sprendimu „Dėl draudimo rūkyti Šiaulių miesto viešosiose vietose“ Nr. T-122.

Vykdamas narkotinių ir psichotropinių m vartojimo, sergamumo narkomanija, priklausomybės ligomis, psichikos ir elgesio sutrikimais, kurių priežastis yra narkotinės ir psichotropinės medžiagos, stebėseną, ir įgyvendinant Šiaulių miesto visuomenės sveikatos stebėsenos 2011-2013 metų programą, Biuras atliko psichinės sveikatos stebėseną. Stebėjimų metu buvo renkami duomenys apie sergamumą psichikos ir priklausomybės ligomis bei sergamumą elgesio sutrikimais. Duomenys apie sergamumą psichikos ir elgesio sutrikimais pateikti parengtoje Šiaulių miesto gyventojų sveikatos būklės 2012 m. ataskaitoje ir patalpinti Šiaulių miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuro tinklalapyje www.sveikatos-biuras.lt. 2013 m. buvo atliktas ir Šiaulių miesto 5, 7 bei 9 klasių mokinių gyvenamosios tyrimas, kuriuo vadovaujantis parengta Šiaulių miesto mokinių gyvenamosios tyrimo ataskaita ir patalpinta Biuro interneto tinklalapyje www.sveikatos-biuras.lt. Ataskaita buvo išleista ir leidinio forma bei išdalinta švietimo įstaigoms, sveikatos politiką formuojantiems ir vykdančioms tarnautojams bei politikams.

Šiaulių priklausomybės ligų centras

Šiaulių priklausomybės ligų centras (toliau – Šiaulių PLC), užtikrindamas sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą ir kokybę asmenims, neteisėtai vartojantiems narkotines ir psichotropines medžiagas, teikė specializuotas ambulatorines ir stacionarines asmens sveikatos priežiūros paslaugas gyventojams, žalingai vartojantiems alkoholį, narkotines ir kitas psichiką veikiančias medžiagas.

Šiaulių PLC darbuotojai 2013 metais, įgyvendinant veiklos prioritetus, vykdė priklausomybės ligų sveikatos priežiūrą, intensyvinę specializuotų paslaugų prieinamumą, ankstyvą priklausomybės ligų diagnostiką, teikė kokybiškas medicinines, psichologines, socialinio darbuotojo paslaugas sergantiems priklausomybės ligomis, mažino jų socialinę atskirtį, organizavo pacientų nukreipimą į psichosocialinės reabilitacijos centrus, bendradarbiavo su kitomis medicininėmis, švietimo ir nevyriausybinėmis organizacijomis, Psichikos sveikatos centrais. Visuomenei buvo teikiama informacija apie Šiaulių PLC teikiamas paslaugas.

Intensyvinant medicininių paslaugų teikimą, Šiaulių PLC per 2013 m. iš viso suteikta 1230 paslaugų (iš kurių – 1121 mokamos paslaugos). Konsultuotas 1181 pacientas, iš jų 7 narkomanai.

Per 2013 m. į Šiaulių PLC stacionarą paguldyti 629 ligoniai, išrašyti 623 ligoniai: 618 ligonių priklausomų nuo alkoholio ir 5 narkomanija sergantys ligoniai.

2013 m. Šiaulių PLC stacionaro pacientams ir tėvų atvestiems vaikams dėl galimo psichotropinių medžiagų vartojimo buvo naudojami greito narkotinių medžiagų nustatymo organizmo terpėse multitestai. Vaikų tėvams suteikta psichiatro, medicinos psichologo ir socialinio darbuotojo konsultacija, pateikta informacija, apie psichotropinių medžiagų žalą, kaip kalbėtis su vaiku apie psichoaktyvias medžiagas, kur kreiptis esant konkrečiai situacijai. Pacientų artimieji informuoti apie savitarpio pagalbos grupes žmonėms, kurių artimieji yra priklausomi nuo psichoaktyviųjų medžiagų.

Šiaulių PLC besigydantiems suaugusiems narkomanams 2013 m. buvo atliekama ankstyvosios infekcinių ligų, ŽIV, virusinių hepatitų, lytiniu keliu plintančių ligų diagnostika.

Šiaulių PLC buvo sudaręs bendradarbiavimo sutartį su Šiaulių rajono socialinės paramos skyriumi dėl asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimo socialinės rizikos šeimų asmenims, priklausomiems nuo psichotropinių medžiagų.

Taip pat yra sudaryta bendradarbiavimo sutartis su Labdaros ir paramos fondu „Agapao“. Fondo ir Šiaulių PLC bendradarbiavimas apima šias sritis: keitimasi patirtimi tarp specialistų, pacientų nukreipimą, bendrų projektų rengimą, bendradarbiavimą prevencijos, reabilitacijos bei mokymo ir švietimo klausimais.

Šiaulių PLC pacientai yra informuojami apie pagalbos būdus ir priemones, nurodomi nevyriausybinė organizacijų, tokių kaip AA – anoniminių alkoholikų, AN – anoniminių narkomanų, kontaktai. 2013 m. taip pat buvo vykdoma švietėjiška veikla. Šiaulių PLC gydytojai, medicinos psichologas, socialinis darbuotojas ir psichikos sveikatos slaugytojos skaitė paskaitas priklausomybės ligų prevencijos, diagnostikos, gydymo temomis. Paskaitos buvo skaitomos Šiaulių PLC salėje atvykusiems moksleiviams, pataisos inspekcijoje, profesinio rengimo centre, gydytojai taip pat vyko skaityti paskaitų į miesto ir rajono mokyklas, kitas gydymo įstaigas. Šiaulių PLC internetinėje svetainėje adresu www.splc.lt skyrelyje „Rašykite mums“ aktyviai bendraujama su Lietuvos piliečiais, operatyviai atsakoma į jų anoniminius ar neanoniminius paklausimus jiems rūpimomis priklausomybės ligų gydymo temomis, patariame, kaip išvengti ligos, kaip ugdyti sveiką gyvenimą ir pan.

Šiaulių centro poliklinika

Šiaulių centro poliklinika, stabdydama ir mažindama narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimą ir jų paklausą, 2013 m. gerino asmenų apsvaigimo nuo narkotinių, psichotropinių ir kitų psichoaktyviųjų medžiagų nustatymo galimybes; informavo ir mokė žmones, kaip atlikti ankstyvosios narkomanijos diagnostikos (greito nustatymo) testą; siekė užtikrinti ankstyvosios intervencijos paslaugų kokybę ir prieinamumą vaikams ir jaunimui bei sveikatos priežiūros ir reabilitacijos ir reintegracijos į visuomenę paslaugų prieinamumą ir kokybę asmenims, neteisėtai vartojantiems narkotines ir psichotropines medžiagas.

Vykdydami vaikų ir jaunimo apsvaigimo nuo narkotinių, psichotropinių ir kitų psichoaktyviųjų medžiagų prevenciją, gydytojai psichiatrai mokyklose skaitė paskaitas moksleiviams (viso 21); buvo surengti moksleivių ir jų tėvelių bendri informaciniai-diskusiniai susitikimai (viso 6); spausdinti informaciniai- šviečiamieji straipsniai periodiniuose leidiniuose; platinti lankstinukai, kuriuose pateikta informacija apie psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo žalą ir apie šių medžiagų nustatymo galimybes. Gydymo įstaigoje sudarytos sąlygos atlikti greituosius narkotinių ir psichotropinių medžiagų nustatymo (seilėse ir šlapime) testus arba apmokyti tėvus pačius atlikti šiuos testus namuose. Šiomis galimybėmis kasmet pasinaudojo apie 25-30 tėvų. Taip pat tėvai konsultuojami apie įtariamo vaikų ir jaunuolių psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo atpažinimo galimybes. Poliklinikoje dažnai skaitomos paskaitos; vyksta individualios ir anoniminės konsultacijos; rengiamos anoniminės konsultacijos tėvams ir vaikams apie narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo žalą. Vykdomos psichologų individualios konsultacijos ir grupinės psichoterapijos užsiėmimai. Psichikos sveikatos priežiūros specialistai bendradarbiauja su kitomis institucijomis, vykdančiomis prevencijos programas (skaito paskaitas mokyklose mokiniams arba mokytojams ir socialiniams pedagogams). Psichikos sveikatos centre atliekami greito psichoaktyviųjų medžiagų nustatymo testai. Testuojama seilėse arba šlapime, galima nustatyti 6 arba 10 psichoaktyviųjų medžiagų. Tėvai instruktuojami, kaip patiems galima atlikti psichoaktyviųjų medžiagų nustatymo testus. Kasmet tokiomis galimybėmis pasinaudoja 25-30 tėvų ar globėjų. Psichikos sveikatos centro specialistai informuoja bendros praktikos ir šeimos gydytojus, taip pat mokytojus ir socialinius pedagogus apie demografinius, socialinius, psichinės sveikatos ar elgesio ypatumus, kurie rodo ankstyvosios intervencijos poreikį vaikui ar jaunuoliui, moko atpažinti rizikos grupės asmenis. Asmenims, kurie yra atsitiktiniai psichoaktyviųjų medžiagų vartotojai, teikiama psichologinė ir socialinė pagalba dėl problemų, galimai paskatinusių įsitraukti į rizikingą elgseną.

Apie psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo žalą konsultuojami patys asmenys bei jų šeimos. Suteikiama informacija apie psichologinių bei socialinių problemų, skatinančių įsitraukti į rizikingą elgseną, sprendimo būdus ir galimybes Psichikos sveikatos centre arba kitose institucijose.

Gydymo įstaiga užtikrina platų medicininių ir psichosocialinių paslaugų spektrą asmenims, neteisėtai vartojantiems narkotines ir psichotropines medžiagas. Žemo slenksčio paslaugų kabinete teikiamos žemo slenksčio paslaugos asmenims, nepriklausomai nuo jų socialinės padėties (socialinio draudimo būsenos, prisirašymo prie gydymo įstaigos ir pan.) bei neatskleidžiant asmens tapatybės.

Per 2011-2013 metus užfiksuota 1147 apsilankymai, išdalinta 6165, surinkta 5964 švirkštai, suteikta 1195 konsultavimo, atstovavimo ar tarpininkavimo paslaugos, teiktos kitos įstatymais numatytos paslaugos.

Įstaigoje veikia vienintelis mieste ir apskrityje pakaitinės terapijos metadonu kabinetas. 2011m. pakaitinė terapija taikyta 26-iems, 2012m. - 18-ai, 2013m – 11-ai klientų. Pakaitinės terapijos paslaugos pacientams buvo užtikrinamos ir jiems patekus į stacionarias gydymo įstaigas ar areštinę. Visi metadonu gydomi pacientai gauna reguliarias psichologo ir socialinio darbuotojo konsultacijas. Medikamentinis ir psichosocialinis gydymas yra užtikrinamas kiekvienam psichoaktyvių medžiagų vartotojui, kuris kreipėsi į gydymo įstaigą. Gydymo įstaigoje atliekamas ištyrimas dėl ŽIV, HBV ir HCV, lytiškai plintančių ligų visiems švirkščiamus narkotikus vartojantiems asmenims, jie nukreipiami ištyrimui dėl tuberkuliozės.

Psichikos sveikatos centro specialistai, teikdami medicininės, psichologinės bei socialines paslaugas neteisėtai narkotikus ir psichoaktyvias medžiagas vartojantiems asmenims, sudaro galimybę mažinti pacientų stigmatizaciją ir socialinę atskirtį, palaiko ir gerina jų sveikatos būklę, sprendžia socialines problemas, motyvuoja keisti gyvenimo būdą, tarpininkauja ir atstovauja juos įvairiose institucijose, konsultuoja vartotojų šeimas ir artimuosius, padeda spręsti naujai iškylančias krizines situacijas. Tuo būdu sudaromos sąlygos reabilitacijai ir reintegracijai (pagerėja sveikata, atkuriami ir palaikomi ryšiai su šeima ir artimaisiais, mažinama nusikalstamo elgesio grėsmė, pagerinama socialinė situacija, kai kurie pacientai grįžta į darbo rinką).

Atliekant narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo, jo padarinių, pasiūlos ir paklausos mažinimo priemonių stebėseną bei vertinimą ir plėtojant mokslinius tyrimus, Centro poliklinika vykde narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo, sergamumo narkomanija, priklausomybės ligomis, psichikos ir elgesio sutrikimais, kurių priežastis yra narkotinės ir psichotropinės medžiagos, stebėseną ir informavo visuomenę.

Įstatymų numatyta tvarka duomenys apie sergančius priklausomybės ligomis bei jiems teiktas paslaugas yra teikiami Valstybiniam psichikos sveikatos centrai, Šiaulių visuomenės sveikatos centrai, Teritorinei ligonių kasai, Užkrečiamų ligų ir AIDS centrai, Valstybinės vaistų kontrolės tarnybos narkotinių ir psichotropinių medžiagų skyriui. Pagal pareikalavimą informacija teikta Sveikatos apsaugos ministerijai, LR Seimo Sveikatos reikalų komitetui ir LR Valstybės kontrolei.

Dainų pirminės sveikatos priežiūros centras

Įgyvendinant Šiaulių miesto savivaldybės narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos 2011-2013 metų programą, siekiant stabdyti ir mažinti narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimą ir jų paklausą ugdant neigiamą požiūrį į narkotines ir psichotropines medžiagas visuomenėje, diegiant žmogaus gyvenimo reikšmės ir vertybinių nuostatų bei sveikos gyvensenos sampratą, Dainų pirminės sveikatos priežiūros centro Psichikos sveikatos centras (toliau – Dainų PSC) bendradarbiavo su švietimo įstaigomis. Esant poreikiui Dainų PSC yra galimybė gauti informacijos, kaip atlikti ankstyvosios narkomanijos diagnostikos (greito nustatymo) testą, užtikrinti ankstyvosios intervencijos paslaugų kokybę ir prieinamumą vaikams ir jaunimui bei sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą ir kokybę asmenims, neteisėtai vartojantiems narkotines ir psichotropines medžiagas. Dainų PSC psichikos sveikatos centro Ambulatorinių paslaugų sąrašas nuo 2011-01-01 iki 2013-12-31:

- Psichikos ir elgesio sutrikimai vartojant alkoholį (F10): iš viso 204 pacientai; iš viso 212 paslaugų;
- Psichikos ir elgesio sutrikimai vartojant opioidus (F11): iš viso 5 pacientai; iš viso 5 paslaugos;

- Psichikos ir elgesio sutrikimai vartojant raminamuosius ir migdomuosius (F13): iš viso 3 pacientai; iš viso 3 paslaugos;
- Psichikos ir elgesio sutrikimai vartojant stimulatorius ir kofeiną (F15): iš viso 1 pacientas; iš viso 1 paslauga;
- Psichikos ir elgesio sutrikimai vartojant kelis narkotikus ir kitas psichoaktyvias medžiagas (F19): iš viso 8 pacientai; iš viso 8 paslaugos;

Užtikrinant reabilitacijos ir reintegracijos į visuomenę paslaugų kokybę ir prieinamumą asmenims, neteisėtai vartojantiems narkotines ir psichotropines medžiagas, yra bendradarbiaujama su valstybinėmis institucijomis, visuomeninėmis organizacijomis. Įgyvendinant ir stiprinant institucijų bendradarbiavimą ir koordinavimą narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos srityse yra bendradarbiaujama su švietimo, medicinos, socialinėmis įstaigomis, taip užtikrinant, kad vaikai ir jaunimas gautų reikiamą socialinę ir psichologinę pagalbą. Yra vykdomas priežiūros ir profilaktinis stebėjimas. Valstybiniam psichikos sveikatos centrui teikiama ataskaita apie psichikos ir elgesio sutrikimus vartojant psichoaktyvias medžiagas. 2011-2013 m. buvo stebima 170 pacientų:

- Psichikos ir elgesio sutrikimai vartojant alkoholį (F10): iš viso 161 pacientai;
- Psichikos ir elgesio sutrikimai vartojant opioidus (F11): iš viso 3 pacientai;
- Psichikos ir elgesio sutrikimai vartojant raminamuosius ir migdomuosius (F13): iš viso 2 pacientai;
- Psichikos ir elgesio sutrikimai vartojant kelis narkotikus ir kitas psichoaktyvias medžiagas (F19): iš viso 4 pacientai.

Šiaulių apskrities vyriausiasis policijos komisariatas

Vykdamas bendrąją psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevenciją bei siekiant mažinti medžiagų vartojimo paplitimą ir prieinamumą nepilnamečiams, lapkričio 4 – 29 dienomis Šiaulių apskrityje organizuota prevencinė priemonė „Nepradėk!“. Priemonės metu Šiaulių miesto mokymo įstaigose organizuota 16 prevencinių renginių (paskaitos, diskusijos, konkursai), kurių metu moksleiviams pateikta informacija apie alkoholio, tabako bei narkotinių medžiagų vartojimo žalingas pasekmes bei atsakomybę už psichoaktyviųjų medžiagų vartojimą, turėjimą ar įsigijimą. Organizuojant priemonę bendradarbiauta su priklausomybės ligų bei Visuomenės sveikatos biuro specialistais.

Vykdamas vaikų teisės pažeidimų prevenciją vasaros laikotarpiu, siekiant ugdyti tinkamo elgesio visuomenėje normas, gerinant jų užimtumą vasaros atostogų metu bei skatinant juos užsiimti turininga bei prasminga veikla, propaguoti sveiką ir aktyvų gyvenimo būdą, organizuoti prevenciniai renginiai mieste veikiančiose dienos stovyklose bei sportiniai turnyrai:

- gegužės 24 dieną Dengtiltyje organizuotas prevencinis renginys „Saugi vasara-2013“, kuriame dalyvavo aštuoniolikos miesto mokyklų komandos;
- birželio 19 dieną organizuotas susitikimas su jaunųjų gamtininkų centro dienos stovyklos vaikais, kurio metu diskutuota saugumo klausimais, teisės pažeidimų prevencijos tema;
- liepos 4 dieną bendradarbiaujant su Dubysos ir „Atžalyno“ sporto mokyklomis tinklinio aikštelėse Prūdelio tvenkinio paplūdimyje organizuotas Šiaulių apskrities vaikų komandų tinklinio turnyras „Diena su kamuoliu“, kuriame dalyvavo ir 7 Šiaulių miesto nepilnamečių reikalų policijos pareigūnų suburtos vaikų komandos.

Gegužės 31 dieną, minint Pasaulinę dieną be tabako organizuota prevencinė veikla nerūkymo zonose paskelbtose miesto vietose. Lankytasi Prisikėlimo aikštėje, vaikų ir žaidimų laisvalaikio parke „Beržynėlis“, su šių vietų lankytojais bendrauta apie atsakomybę už rūkymą draudžiamose vietose bei alkoholio vartojimą viešosiose vietose. Bendradarbiaujant su Šiaulių miesto savivaldybės Viešosios tvarkos ir civilinės saugos skyriaus specialistais organizuotas prevencinis reidas dėl rūkymo vietose, kuriose savivaldybės sprendimu tai draudžiama daryti.

Prasidedant naujiems mokslo metams organizuotas kompleksas prevencinių priemonių, skirtų pilietinės visuomenės ugdymui, sklandaus viešosios tvarkos užtikrinimui mokslo metų pradžiai skirtų renginių metu, taip pat Alkoholio kontrolės įstatymo normų vykdymo užtikrinimui ir pažeidimų, susijusių su alkoholio vartojimu viešose vietose, kontrolei, t. y. rugpjūčio 26 – rugsėjo 2 dienomis dieną organizuoti prevencinio pobūdžio apsilankymai ir patikrinimai vietose, kuriose prekiaujama alkoholiniais gėrimais bei viešosiose vietose, kuriose renkasi vaikai ir jaunimas.

2013 metais Šiaulių mieste nustatyti 64 asmenys, narkotines ar psichotropines medžiagas vartoję be gydytojo paskyrimo, taip pat nustatyti 598 vairuotojai, kurie vairavo transporto priemones būdami neblaivūs arba apsvaigę nuo narkotinių, psichotropinių ar kitų psichiką veikiančių medžiagų.

2013 metais įgyvendintas Šiaulių miesto savivaldybės finansuojamas prevencinis projektas „Būk pilietiškas, būk saugus“, kurio viena iš veiklos sričių – nepilnamečių teisės pažeidimų prevencija. Organizuojant veiklą šioje srityje vykdytos priemonės, skirtos psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijai.

Vykdamas vaikų teisinį švietimą bei organizuojant prevencinę veiklą miesto ugdymo įstaigose, vaikų dienos centruose supažindinta su atsakomybe, dalinti informaciniai lankstinukai „Tabakas, alkoholis, narkotikai = žala, priklausomybė, atsakomybė“ „Padarei pažeidimą – atsakysi!“, kuriuose pateikiama informacija apie atsakomybės ypatumus už psichoaktyviųjų medžiagų įsigijimą, laikymą, platinimą, vartojimą ir pan. Siekiant ugdyti mokinių teisinį sąmoningumą ir vykdamas teisės pažeidimų prevenciją, tame tarpe ir pažeidimų, susijusių su psichoaktyviųjų medžiagų vartojimu, organizuotas Šiaulių miesto bendrojo lavinimo mokinių teisinių žinių konkursas „Temidė“, kuriame dalyvavo 5 miesto mokymo įstaigų komandos. Konkurso nugalėtoja - „Saulėtekio gimnazijos komanda, atstovavo Šiaulių miestą regioniniame šio konkurso etape. Apie vykdomą prevencinę veiklą psichoaktyviųjų medžiagų prevencijos tema žiniasklaidos atstovams pateiktos 28 informacijos.

Siekiant mažinti neteisėtą narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimą mažinant jų paklausą, ypač tarp vaikų ir jaunimo, mažinti neteisėtą narkotinių ir psichotropinių medžiagų bei jų pirmtakų (prekursorių) pasiūlą, stiprinant šių medžiagų apyvartos kontrolę, nuo liepos 10 dienos iki rugsėjo 9 dienos Šiaulių apskrityje vykdytos prevencinės priemonės, kurių metu siekta nustatyti narkotinių medžiagų vartotojus ir platintojus bei vykdytos aktyvios narkomanijos prevencijos priemonės. Priemonės metu Šiaulių mieste išaiškinta 15 pažeidimų pagal LR ATPK 44 str., 4 – pagal LR ATPK 107² str., sunaikintas 21 kv. m. aguonų pasėlių. Taip pat vykdamas priemonės, mažinančias psichoaktyviųjų medžiagų pasiūlą ir paklausą policija atskleidžia ir tiria nusikalstamas veiklas, susijusias su narkotinių bei psichotropinių medžiagų neteisėta apyvarta. Per 2013 metus buvo atskleistos 74 nusikalstamos veikos, iš jų 38 - pagal LR BK 259 str. (Neteisėtas disponavimas narkotinėmis medžiagomis be tikslo jas platinti), 36 - pagal LR BK 260 str. (Neteisėtas disponavimas narkotinėmis medžiagomis turint tikslą jas platinti arba neteisėtas disponavimas labai dideliu narkotinių medžiagų kiekiu). 2013 m. organizuotų priemonių metu nustatyta 15 įtariamų asmenų, kurie vertėsi narkotinių bei psichotropinių medžiagų platinimu, iš jų 14 - pagal LR BK 260 str. (Neteisėtas disponavimas narkotinėmis medžiagomis turint tikslą jas platinti arba neteisėtas disponavimas labai dideliu narkotinių medžiagų kiekiu) ir 1- pagal LR BK 261 str. (Narkotinių ar psichotropinių medžiagų platinimas nepilnamečiams). Organizuoti 8 patikrinimai.

Šiaulių AVPK Organizuoto nusikalstamumo tyrimo biuro (ONTB) pareigūnai glaudžiai bendradarbiauja su kitų apskričių VPK ONTB padaliniais bei su Lietuvos kriminalinės policijos biuro pareigūnais. 2013 metais Šiaulių AVPK interneto svetainėje paskelbtos 28 informacijos apie policijos pareigūnų organizuojamą veiklą psichoaktyviųjų medžiagų prevencijos srityje.

Siekiant aktyvesnio visuomenės palaikymo, vykdamas teisės pažeidimų prevenciją, tame tarpe ir psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevenciją, nuo 2013 m. spalio mėnesio Šiaulių mieste pradėjo važinėti miesto maršrutinis autobusas, kurio išorinėje pusėje ir viduje patalpinta prevencinio pobūdžio informacija, kuria siekiama didinti gyventojų pasitikėjimą policija, atkreipti jų dėmesį į policijos teikiamas paslaugas, galimybes gauti pagalbą bei vykdyti teisės pažeidimų prevenciją. Taip pat

skelbiamas policijos pasitikėjimo numeris, kuriuo gyventojai raginami pranešti apie vykdomus teisės pažeidimus. Miesto daugiabučių gyvenamųjų namų laiptinėse, seniūnijose, policijos įstaigose esančiuose informaciniuose stenduose skelbiama informacija apie policijos teikiamas elektronines paslaugas portale Epolicija bei galimybę elektroniniu būdu pateikti informaciją apie vykdomus teisės pažeidimus, nusikalstamas veikas. Minėtose vietose gyventojams taip pat skelbiama informaciją psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos tema, t. y. dėl rūkymo vietose, kuriose tai daryti draudžia įstatymai, dėl alkoholio vartojimo viešosiose vietose, dėl nepilnamečiams taikomų ribojimų, susijusių su alkoholinių gėrimų įsigijimu, vartojimu ar turėjimu.

Vykdamas teisės pažeidimų prevenciją policijos pareigūnai aktyviai bendradarbiauja su miesto ugdymo įstaigomis, vaikų dienos centrais, priklausomybės ligų specialistais, Visuomenės sveikatos biuro darbuotojais, A. Sireikos krepšinio akademija, Dubysos ir Atžalyno sporto mokyklomis, Šiaulių miesto savivaldybės Viešosios tvarkos ir civilinės saugos skyriaus specialistais, seniūnijomis, bendruomenėmis, bendrijomis, įmonėmis prekiaujančiomis alkoholiniais gėrimais ir tabako gaminiais, taip pat įmonėmis, užsiimančiomis jaunimo laisvalaikio organizavimu. Sistemingai renkama, kaupiama ir analizuojama informacija, gaunama viešai bei atliekant kriminalinę žvalgybą, susijusią su narkotinių bei psichotropinių medžiagų įgijimu, laikymu, prekyba bei gaminimu.

Šiaulių miesto savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyrius

Užtikrinant, kad vaikai ir jaunimas gautų reikiamą socialinę, teisinę ir psichologinę pagalbą, Šiaulių miesto savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyrius, klientus nuolat konsultuoja dėl socialinės paramos skyrimo ir gavimo, nukreipia į kitas institucijas, kuriose būtų galima gauti reikiamą pagalbą. Šiaulių miesto savivaldybės paramos teikimo komisija svarsto kiekvieną atvejį individualiai dėl paramos skyrimo. Socialinių paslaugų centre dirba tarnyba šeimoms, patyrusioms socialinę riziką, veikia vaikų dienos centras minėtų šeimų vaikams.

Kaupiant, sisteminant ir analizuojant informaciją apie vaikus ir paauglius, Šiaulių miesto savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyrius ir Šiaulių miesto savivaldybės Socialinių paslaugų centro tarnyba su socialinę riziką patyrusiomis šeimomis nuolat renka duomenis apie vaikus ir paauglius, gyvenančius šeimose, kuriose nėra reikiamos vaikų priežiūros, globos ir rūpybos, bei teikia socialines paslaugas minėtoms šeimoms.

Šiaulių miesto savivaldybės administracijos Švietimo skyrius

Šiaulių miesto bendrojo ugdymo mokyklos dalyvaudamos edukaciniuose projektuose, organizuodamos renginius, vykdydamos formaliojo ir neformaliojo švietimo veiklas siekia, kad mokiniai pasirengtų gyventi nuolat besikeičiančioje aplinkoje, formuotų neigiamą požiūrį į psichoaktyviųjų medžiagų vartojimą. Prevencijos, socialinių įgūdžių programų, renginių, akcijų ir kitų veiklų vykdytojais yra mokyklų administracijos, Vaiko gerovės komisijos, socialiniai pedagogai, visuomenės sveikatos priežiūros specialistai, klasių vadovai, kūno kultūros, etikos, biologijos, chemijos dalykų mokytojai, karjeros planavimo konsultantai, mokinių parlamentai, mokinių klubai bei socialiniai partneriai.

Pagal mokyklų pateiktą informaciją 2011-2013 metais miesto švietimo įstaigose buvo vykdytos prevencinės programos „Paauglystės kryžkelės“, „Tiltai“, projektai „Mes prieš žalingus įpročius“, „Saugi aplinka – saugus, aktyvus ir sveikas AŠ“, „Rūpinkis savimi“, „Blaivi klasė“, „Socialinis ir emocinis ugdymas mokyklose“, „Veiklus jaunimas“, „Draugiška klasė“, „Tavo pasirinkimas“, „Psichotropinės medžiagos ir jų keliami pavojai“, akcijos „Laisvė dviračiui“, „Laikyk gėlę vietoj cigaretės“, „Ar moki atsipalaiduoti?“